

Міністерство освіти і науки України
Головне управління освіти і науки Черкаської обласної державної адміністрації
Уманський навчальний центр № 129

Реферат

на тему: *«Розвиток творчих здібностей слухачів в процесі вивчення основ професій»*

Автор:
Посада:

Стефанчук Антоніна Сергіївна
майстер виробничого навчання

Умань - 2011

Зміст

1. Анотація
2. Вступ
3. Розвиток творчих здібностей
4. Висновки
5. Список використаної літератури

Анотація

Предмет дослідження – розвиток творчих здібностей слухачів в процесі вивчення основ професій. Проблемна методична тема – вдосконалення форм і методів розвитку творчого мислення на уроках. Мета роботи полягає у визначенні розвитку творчого мислення слухачів.

Своєрідністю образного мислення слухача є його наочно-дійовий характер. Формуючи образне мислення слухачів означає виховувати потребу в знаннях, збагачувати їх системою знань, умінь і навичок, сучасними способами пізнання навколишнього світу. Зараз, як ніколи, нашій країні потрібні люди, які вміють образно мислити. Одноманітне, шаблонне повторення одних і тих же дій відвертає потяг до навчання. Головна мета – формування у слухача вмінь керувати процесами творчості: фантазуванням, розумінням закономірностей, розв'язанням складних проблемних ситуацій.

Дослідження науковців засвідчили, що творчість — це досить складний і своєрідний процес, якому можна навчитися. Для цього необхідно виявити його закономірності, на основі яких можна створити певні методи або прийоми. Пошук наукової організації творчої праці дав змогу розробити нові методи розв'язку проблемних задач. Серед розроблених ученими методів найбільш ефективними і відомими в сучасній літературі з питань технічної творчості є: метод мозкового штурму, метод фантазування, метод зразків, метод фокальних об'єктів, метод створення образу ідеального об'єкта.

Вступ

Сучасна освіта – це освіта для людини. Її стрижнем є розвиваюча, культуротворча домінанта, виховання здатності до самоосвіти і саморозвитку особистості, яка вміє використовувати набуті знання і вміння для творчого розв'язання проблем, критично мислити, опрацьовувати різноманітну інформацію, прагне змінити на краще своє життя.

Здатність до творчого мислення ознака людини обдарованої і талановитої, здібної створити щось власне, щось нове, побачити те, що не побачив ніхто інший. Але ж чи багато серед нас людей насправді талановитих? Як стверджують дослідники, лише 2% людей надзвичайно й 15-20% людей помірно талановиті від народження, завдяки спадковості. А талант, як відомо, є основою творчого мислення. Проте, на думку С.Т.Шацького, зачатки творчої сили є майже в усіх..., потрібно лише створити сприятливі умови для їхнього розвитку.

Мислення – це опосередковане та узагальнене сприйняття людиною предметів та явищ об'єктивної дійсності в їхніх істотних властивостях, зв'язках та відносинах. Мислення починає свій розвиток в процесі взаємодії дитини з усім, що її оточує. Розвиток мислення створює внутрішні умови для засвоєння знань та навичок, виховання розумових та творчих здібностей. Деякі дослідники навіть доводять, що не можна розмежовувати поняття мислення й мислення творче. Бо сам процес мислення однієї людини настільки своєрідний загадковий, відмінний від мислення іншої людини, що завжди є актом творчим, не зважаючи на його результати та наслідки. Інші спеціалісти в цій галузі вважають, що обов'язковими ознаками творчого мислення є оригінальні висновки, на стандартні відповіді, швидкість та доцільність дій, здатність висунути нові ідеї та гіпотези, здатність до спілкування, усвідомлення свого мислення, ефективність використання колишнього досвіду, критичне ставлення, самостійність мислення, стійкість та глибина знань, вміння абстрагуватися та встановлювати нові зв'язки та співвідношення між об'єктами. Здатність до творчого мислення формується та розвивається протягом усього життя людини, але найефективніше та найбухливіше проходить цей розвиток у дитячому віці.

На розвиток творчого мислення слухачів впливає безліч чинників, а саме такі, як зміст уроку, майстерність вчителя, методи і прийоми навчання, уміла організація уроку, правильний вибір виробу і т.д.

Творчість – це невід’ємна складова підготовки слухачів у навчанні. Розвиток професійної творчості майбутнього кваліфікованого робітника, який спрямований на створення різноманітних технологічних проектів і нових видів швейних виробів, здійснюється на практичних заняттях.

Слово "творчість" одного кореня із словом "творити", тобто вкладати свої здібності, можливості, хист у якусь справу. Кожна людина приходить у світ з цією місією, адже в кожній закладено це велике призначення. Інша справа, що не кожен здатен повністю реалізувати цей щедрий дарунок долі, обділяючи себе і навіть суспільство.

Серед видів людської діяльності праця посідає чільне місце. Вона матеріалізує думку, розвиває уяву, викликає відповідні почуття. У психічних процесах людини, які беруть активну участь у трудовій діяльності, є особливий комплекс її сутнісних сил – мислення, почуттів, уяви, психомоторики, енергопотенціалу.

Творчі здобутки спонукають слухачів до творчого мислення. А це є активний процес, який дає слухачам можливість контролювати інформацію, ставити під сумнів нові ідеї, порівнювати протилежні точки зору, адаптувати та відкривати певні твердження. Отже, творче мислення має велике значення для розвитку слухачів, і тільки творчу особистість можна навчити мислити. Слід зауважити – не обов’язково, щоб в слухача були здібності в тій чи іншій сфері для розвитку їхньої творчості. Хоча часто внаслідок такої діяльності можна виявитися таланти у слухача.

Процес навчання трудової діяльності закладається у сім’ї, реалізуючись надалі у дошкільній, початковій, середній, середньо – спеціальній освіті.

Уроки виробничого навчання унікальні за своїми можливостями. Вони акумулюють у собі знання з усіх предметів: конструювання одягу, моделювання, матеріалознавство, обладнання, технологія розкрою. Отже, уроки виробничого навчання є синтезуючим взаємозв’язком мислення, почуттів, уяви, які розвивають критичне (творче) мислення, допомагають розкриттю потенціалу творчих можливостей кожного слухача.

Природна жвавість, безпосередність, емоційність, цікавість, захопленість і завзяття до навчання зберігаються у людини під час її початкової освіти – це благодатний ґрунт для виховання та духовного збагачення творчої особистості.

Важливість і могутня розвивальна сила дії мислення, почуттів, уяви на практичних заняттях за рахунок домінування сенсорного сприймання предметів вивчення слухачу надається можливість зорового спостереження, дотикового відчуття об’єкта, що вивчається, слухового сприймання, унаслідок чого виникає потреба творити.

Головне у творчій праці – зацікавити, а надалі – створити та закріпити творче ставлення слухачів до професійної діяльності творче ставлення слухачів до професійної діяльності, яке проявиться в активній раціоналізаторській роботі.

Діяльність в умовах сучасного пошиття одягу потребує від майбутнього закрійника застосування найширшого спектру навичок,

розвитку творчих здібностей. Тому одним із першочергових завдань є завдання підготовки молоді до творчої праці, тобто розвиток творчих умінь і навичок.

За сучасних умов різко зростає роль творчості в професійній діяльності фахівців, зайнятих в різних галузях виробництва. При цьому залучення до творчої діяльності відбувається вже на перших етапах професійної кар'єри. На ринку праці потрібні ініціативні, творчі, компетентні, висококваліфіковані робітники, особливо швейного виробництва.

Підготовка майбутнього робітника до творчості складає певну систему навчання, при цьому традиційні навчальні технології, побудовані на пояснювально-ілюстративному способі навчання, не дають належного ефекту. Переважання традиційних методів навчання в навчальному процесі зумовлює виникнення ряду проблем, головними з яких є: низький рівень навичок спілкування слухачів; неможливість одержати детальну відповідь слухачів з власною оцінкою даного питання; недостатня активність слухачів у загальному обговоренні відповідей.

Нові педагогічні технології змінюють роль інформації в навчанні слухачів, спрямовують її на використання з метою створення ними власного творчого продукту.

Нині провідним концептуальним положенням, як зазначено у Законі України «Про професійно-технічну освіту», визначено здійснення професійної діяльності слухачів виключно на особистій основі, з максимальним розвитком у них готовності до творчості, що втілюється у різних сферах життєдіяльності людини. У зв'язку з цим значущості набуває забезпечення цілеспрямованої роботи стосовно розвитку інтелектуальних здібностей особистості в процесі навчально-пізнавальної діяльності слухачів.

Особливої уваги заслуговує дослідницький характер самостійної роботи слухачів. На перших етапах навчання основними видами самостійної роботи є підготовка і захист рефератів, складання і захист звітів про екскурсії на швейні підприємства. А вже у кінці навчального курсу, слухачі виконують курсові, дипломні та пробні роботи.

Як приклад розглянемо організацію самостійної роботи слухачів з професії закрійник під час вивчення дисципліни «Конструювання одягу». Залучення слухачів до самостійної роботи дослідницького характеру починається з виконання простих завдань, наприклад складання конспектів на основі здійсненого аналізу стосовно перспектив розвитку легкої промисловості в регіоні. Викладач пропонує відповісти на ряд питань і сформулювати особисту думку з даної проблеми. Під час вивчення теми «Вступ» доцільно відвідувати з учнями виставки-ярмарки товарів народного споживання і продукції виробничо-технічного призначення. Викладач під час екскурсії проводить бесіди з учасниками і організаторами виставки, а слухачі не тільки складають звіти про екскурсію, а й проводять комерційний аналіз рекламних продуктів учасників виставки-ярмарки.

Під час вивчення теми «Конструювання сучасного одягу різних покроїв та різного призначення» слухачі за завданням викладача і майстра ви-

робничого навчання розглядають характеристику покроїв сучасного одягу, організацію робіт в ательє, нормативні документи, що регламентують питання організації швейного виробництва. На практичних заняттях акцентують увагу на вирішенні найцікавіших проблемних виробничих ситуацій з досвіду роботи баз практики. Розв'язання виробничих ситуацій розвиває професійне мислення, уміння проводити аналіз, учить робити висновки і давати оцінку дій фахівців. У процесі обговорення слухачі не тільки вчаться публічно виступати, вести дискусію, а й знаходять впевненість у своїх силах, закріплюють навички публічних виступів і вчаться аргументовано захищати свою точку зору. Місія викладача полягає у визначенні робочих груп слухачів для розробки карток-завдань та інструкційно-технологічних карток послідовності виготовлення одягу. В слухачів така робота викликає інтерес і навіть ті слухачі, які мають посередні знання, виконуючи творчі роботи, не тільки одержують позитивні оцінки, а й набувають досвіду використання теоретичних знань на практиці, знаходять впевненість в собі.

Підготовка слухачів до виконання конкретного виду діяльності здійснюється на практичних заняттях у навчальних майстернях, а також під час виробничої практики. На практичних заняттях активно використовуються такі форми навчання, що сприяють розвитку творчих здібностей слухачів, а саме: конкурси, ділові, рольові ігри.

Виготовлення одягу у процесі практичних занять є один із засобів самовираження, а якщо це зроблено власноруч - це вже творчість. Однак, ця творчість потребує майстерності та професійного втілення. Щоб виконати будь-яку уявну річ, необхідні певні знання, досвід, художнє мислення. Творчі здібності вихованців розвиваються відповідно до бажання виготовити своїми руками щось гарне. Саме так відбувається формування творчих здібностей слухачів.

Вважається, що ручна праця дає виняткові можливості для розвивальної дії мислення, почуття та уяву (впливає на інтелектуальну та моральну сферу) людини, які, у свою чергу, активно розвивають її критичне (творче) мислення.

На практичних заняттях слухачі самостійно приймають рішення, можуть активно діяти і контролювати себе, дають своїм діям і дробленим предметам оцінку.

Саме технологічні операції є предметом вивчення на уроках. Ці операції, сплітаючись, утворюють технологічний ланцюжок – послідовність.

Пізнання на уроках виробничого навчання відбувається під час предметного споглядання (роботи мислення, уяви), емоційно – практичного засвоєння (активної напруженої роботи почуттів та психомоторики) поставленого вчителем завдання або народженого в душі слухача задуму. Саме на практичних заняттях слухач має можливість виступати у ролі дослідника та перетворювача. Отже, вона поступово набуває досвіду творчої діяльності, критичного мислення як готовності до пошуку й рішення творчих проблем на рівні самостійного вміння виконувати доступне завдання.

Мета навчання слухачів основ творчої праці – збудити інтерес, а потім створити і закріпити творче ставлення до професійної діяльності, що виявляється в активній раціоналізаторській роботі. Таке навчання підвищує інтерес до професії, потребу пошуку резервів та вдосконалення технології виконуваної слухачами роботи, зокрема створення нових моделей швейних виробів.

Майбутньому фахівцю потрібні як теоретичні, так і практичні знання, які безпосередньо пов'язані з формуванням професійних умінь. Інтеграція ж забезпечує певні особливості знань, зокрема їх глибину, оскільки саме інтегровані знання дають змогу краще зрозуміти властивості об'єкта, гнучкість, яка формується на основі інтеграції знань з різних предметів, та усвідомленість.

Своєрідним інтегратором знань, умінь і навичок, здобутих при вивченні предметів професійно – теоретичної підготовки, є практичне заняття, під час якого перевіряються рівень знань та вміння переносити ці знання на навчально – виробничу діяльність.

Розвиток творчих здібностей слухачів сприяє залучення їх до участі у професійних конкурсах. Конкурси покликані сприяти підвищенню якості підготовки майбутніх робітників, розвитку їхніх професійних умінь і навичок, виявленню та впровадженню у навчальний процес нової техніки, технології, прогресивних інструментів і пристроїв, раціональних прийомів і методів праці, обміну досвідом між учасниками конкурсу. До проведення конкурсу розробляють Положення про конкурс, учасники конкурсу відбираються із числа слухачів груп шляхом проведення групових конкурсів, роботу учасників конкурсу оцінює журі.

Цілями конкурсу є формування у слухачів сучасного світогляду, розвиток творчих здібностей і навичок, самостійного наукового пізнання і самореалізації особистості; удосконалення форм і методів організації суспільно – корисної зайнятості засуджених, демонстрації їх творчих і професійних можливостей.

Завданням конкурсу є: широке залучення до професійного навчання засуджених, що відбувають покарання в установах Державної кримінально – виконавчої служби України, виявлення їх здібностей; проведення профорієнтаційної роботи серед контингенту засуджених.

Наприклад, конкурс фахової майстерності серед слухачів професій швейного профілю у Уманському навчальному центрі №129, проводився в три тури.

Перший тур конкурсу – відбірковий (для всіх груп №1, 2, 4, 5). Організують майстри виробничого навчання і викладачі спеціальних дисциплін під керівництвом заступника директора з виробничого навчання і старшого майстра. До участі в конкурсі допускаються всі бажаючі. На цьому етапі конкурсу слухачі отримують завдання, які містять теоретичну та практичну частини.

Теоретична частина включає запитання, які охоплюють предмети: технологія виготовлення швейних виробів, матеріалознавство, конструювання одягу, обладнання, охорона праці, основи галузевої економіки.

Практична частина містить завдання по виготовленню вузла з допомогою інструкційно – технологічної картки.

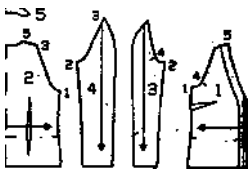
Наприклад:

Завдання № 2

1.1. Теоретична частина

1. Опишіть зовнішній вигляд виробу
2. Виберіть із запропонованих матеріалів основну тканину для заданої моделі (таблиця 1)
3. Складіть специфікацію деталей крою (таблиця 1)
4. Замалуйте деталь крою згідно з варіантом (таблиця 2 п. 1) та вкажіть напрямлення нитки основи і назву зрізів
5. Складіть технічну послідовність обробки вузла згідно з варіантом (таблиця 2 п. 2), вкажіть технічні умови виконання операцій
6. Опишіть будову промислової універсальної швейної машини
7. Опишіть організацію робочого місця при виконанні машинних робіт

Таблиця 1

Модель	Деталі крою	Матеріали
		мереживо атлас трикотажне полотно драп

Таблиця 2

№ з/п	Назва показника	Номер варіанту		
		I	II	III
1	Деталь	Спинка	Пілочка	Рукав
2	Вузол обробки	Спинка	Горловина та застібка	Рукав

Термін виконання завдання – 2 години

11.2. Практична частина

Виготовити комір з відрізною стійкою

Термін виконання – 1 година

Другий тур конкурсу проводиться у вигляді змагання двох збірних команд і включає такі завдання:

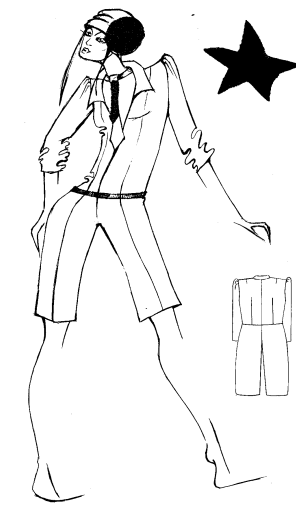
- Презентація професії;
- Змагання капітанів (тест «Створи пару»);
- Конкурс «Підберіть аксесуари»;
- Конкурс «Знімання мірок»;
- Конкурс «Креативна модель».

Третій тур конкурсу – заключний: святкова демонстрація виготовлених креативних моделей одягу з нетрадиційних матеріалів. Кожна модель характеризувалась віршом.

Наприклад:

Мы представляем Вам модели
С того что было, с тем что есть.
Соединить мы в них сумели
Безумство, красоту и смех.

Вернемся в средние века
С растений, с шерсти создавали пряжу
Сравнить модели взяли на себя отвагу,
Не мудрено, все стерпит и снесет бумага
Поэтому, для молодой кокетки -
Костюмчик пляжный из газетки!

Модель из ватина

В наш век технических страстей
Меха и шкуры – просто ценность,
Из отработанных вещей
Модель без меха назовем – бесценность.

Нам не наскучит никогда
Великолепная **джинса!**
Проводим сразу параллель
Котон и там и тут, поверь
Надежный и простой на вид
Здоровье охраняющий прикид.

Признаемся себе, но без обмана:

Все натуральное - давно не по карману.

Ну что ж, гламурненько, и даже без изъяна...

Модель вторая – фантазия из целлофана

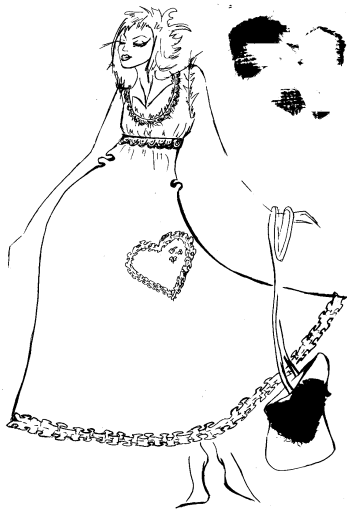
Особых мы различий в ней не ищем,
зато все прочно и довольно герметично.
Добавим чуть прозрачности и «понта»,
И сексуальность есть
И в результате – «Бомба»!

И снова сравнить придется Вам

На что акценты
нам расставить.

Что изменить, а что добавить
Для милых девочек и старших дам.
С той стороны в основе – шелк,
Пусть не повергнет всех Вас в шок
Моделька пятая – **мешок!**

«Я женщина – начало всех начал,
Мне трудно, я живу без предисловий.
Любые ветры про меня злословят,
Любая осень мне сулит печаль.
Но в каждом лете есть свое добро

В зиму – мое спокойствие и строгость
И первой ласточкой весеннее тепло
Мелькнет и станет над моим порогом.
Живу и счастьем наполняю сот,
Но для того, чтоб с вечностью встречаться
А вниз спустилась я с каких высот,
Куда ни одному другому не подняться»

Як правило, в нашому закладі, такі конкурси поєднуються із відзначенням Міжнародного жіночого свята 8 Березня. А передую цьому, починаючи з вересня, цікава організаторська, творча і навіть інтригуючи робота з засудженими.

Продумана система підготовки слухачів до творчості забезпечує й формування у них підвищеної мобільності, самостійності, ініціативності, здатності до швидкої зміни виду професійної праці, а також підвищеного рівня мотивації до постійного вдосконалення професійної майстерності.

Отже, **творчість** – це вияв і реалізація здібностей. Вона формує особистість творця і розвиває його талант. Творчість є однією з найважливіших потреб людини. Антиподом творчості є споживання, яке може виявлятися у різних формах – матеріальній або духовній (передача готових знань). Крім того, уроки виробничого навчання дають можливість людини самостійно приймати рішення, допомагають виявляти активність її дії, утворюючи тріаду взаємозв'язку мислення, почуттів, уяви, утілюючись у предмет праці – виріб. Саме така творчість робить людину вільною, а споживання (думок, почуттів, уявлень, знань, умінь, навичок) формує раба, який потребує поводиря.

Висновок

Основним завданням розвиваючого навчання являється формування у слухачів активного, самостійного, творчого мислення. Це різні рівні мислення.

Активне мислення може і не бути самостійним. Самостійне - це не завжди творче. Творче ж мислення обов'язково буде і активним, і самостійним.

Для розвитку творчого мислення слід найчастіше ставити слухачів в проблемну ситуацію, в якій вимагалось би від них дослідницького розуміння: необхідно так організувати заняття, щоб в слухачів виникали не тільки проблемні питання, але й прагнення їх самостійно розв'язувати. Творче мислення - основний компонент в побудові дослідницького розуміння, коли слухач сам відкриває, сам знаходить невідомий йому до цього часу шлях до відповіді, до розв'язання проблеми. З чого починається підхід до проблеми? З того, що в пізнавальному процесі у слухача виникає ускладнення: він не може пояснити з допомогою раніше засвоєних знань нові факти і явища, що його зацікавили. Слухач сам прагне відкрити або засвоїти нові відомості, нові способи дій, щоб зняти виникаючі протиріччя в розумінні ним даного явища. Створити пізнавальну потребу на уроці - значить створити проблемну ситуацію. Для того, щоб включити слухачів в процес розв'язання проблеми, необхідно ще чітко визначення проблеми, її формулювання і потім рішення через висунення гіпотез, їх перевірку і обґрунтування.

В проблемному навчанні слід виділити три основні ланки: постановку проблеми, її формулювання і розв'язання. Якщо майстер сам ставить проблему, сам її формулює і сам розв'язує, то в кращому випадку він добивається від слухачів співвідносного розуміння. Якщо ж майстер якісь певні ланки передає слухачам, то він добивається частково дослідницького розуміння. В тому випадку, коли слухачі самі усвідомлюють проблему, самі її формують і розв'язують, а учитель лише організовує і контролює їх діяльність, вони володіють дослідницьким рівнем розуміння даної проблеми.

В.А. Сухомлинський вважав, що урок повинен викликати позитивний емоційний настрій і почуття задоволеності роботою. А це можливо в тому випадку, якщо слухач в ході уроку засвоює саму складну частину навчального матеріалу і його робота об'єктивно оцінюється педагогом.

Висока організація виробничого навчання передбачає наявність якісно продуманого плану уроку, чітку уяву про його цілі; розуміння учнями, які роботи вони будуть виконувати і для чого їм потрібна ця робота; наявність справного обладнання, необхідних приладів і матеріалів, зразковий порядок на кожному робочому місці, раціональне і повне завантаження всіх учнів відповідними завданнями, постійний контроль майстра за роботою кожного учня, дотримання всіх умов безпечної роботи, зв'язок з предметами виробничого навчання, постійне вдосконалення прийомів і методів виробничого навчання, які забезпечують найбільшу активізацію розумової і пізнавальної діяльності слухачів.

Список використаної літератури

1. Н. В. Кичук "От творчества учителя к творчеству ученика", Измаил, 1992, 96 с.
2. С. Н. Лысенкова "Методом опережающего обучения", М., 1988, 192 с.
3. С. Н. Лысенкова "Когда легко учиться", М., 1981, 144 с.
4. "Педагогический поиск" сост. И. Н. Баженова, М., 1988, 472 с.
5. Педагогический словарь, М., 1960.
6. Баєв Б.Ф. Психологія навчання. К., 1994. - С.59-61.
7. Лернер І.Я. Розвиток мислення учнів в процесі навчання. М., 1982. - С. 23.